

Stefan Lelental, Aldona Nawój-Śleszyński

Wykonywanie tymczasowego aresztowania i kary pozbawienia wolności wobec cudzoziemców w Polsce¹

Execution of Remand and Deprivation of Liberty of Foreigners in Poland

The preventative measure of remand and the custodial sentence are enforced every year to be applied towards few hundred foreigners coming from over 50 countries (the report includes detailed data).

The primary source of this data come from the official statistics of the Central Board for Penitentiary Service of the Ministry of Justice.

The most reliable point of reference for quantitative evaluation of the above mentioned problem, which is the subject of the article and evaluation of the binding law, is the author's own analysis with the annotation of the factual state based on the primary source of the data.

In the article, the Convention on the Transfer of Sentenced Persons, endorsed in Strasbourg on 18th of March 1983 (according to Polish Journal of Laws from 1995, No. 51 item 279, as amended) was ratified by Poland and the Recommendation Rec (2006) 2 of the Committee of Ministers for member states, European Prison Rules, adopted on 11 January 2006 during the 952nd meeting of the Ministers' Deputies, are taken into consideration.

Środek zabezpieczający w postaci tymczasowego aresztowania i kara pozbawienia wolności są wykonywane każdego roku wobec kilkuset cudzoziemców pochodzących z ponad 50 państw (szczegółowe dane na ten temat przedstawiono w referacie). Źródłem tych danych jest oficjalna statystyka Centralnego Zarządu Służby Więziennej Ministerstwa Sprawiedliwości. Opracowanie własne i komentarz ustalonego na podstawie

---

¹ Artykuł stanowi znacznie zmienioną wersję opracowania opublikowanego w języku angielskim.

wymienionego źródła stanu faktycznego stanowi najbardziej miarodajny punkt odniesienia dla wymiernej oceny problemu będącego przedmiotem artykułu oraz oceny obowiązującego stanu prawnego.

W artykule uwzględniono ratyfikowaną przez Polskę Konwencję o przekazywaniu osób skazanych, sporządzoną w Strasburgu 21 marca 1983 r. (Dz. U. z 1995 r. nr 54, poz. 279 ze zm.) oraz Rekomendacje Rec (2006) 2 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich Rady Europy Europejskie Reguły Więzienne przyjęte 11 stycznia 2006 r. na 952 posiedzeniu delegatów.

Key words: foreigner, detainee, persons deprived of their liberty, convicted, prison/jail.

Słowa kluczowe: cudzoziemiec, tymczasowo aresztowany, skazany, osoba pozbawiona wolności, więzienie.

Zgodnie z art. 245 *Kodeksu karnego wykonawczego* (kkw)², do czasu przekazania obcemu państwu cudzoziemca, wobec którego zapadło orzeczenie, wykonywane jest ono w trybie niniejszego kodeksu. Wykonanie tego orzeczenia w tym trybie ustaje w dniu przekazania.

Szczegółowe unormowania dotyczące przekazania obcemu państwu cudzoziemca prawomocnie skazanego przez sąd polski zawierają przepisy art. 610 § 1-5, 611 § 3-5 i 611b § 2 *Kodeksu postępowania karnego* (kpk)³. Wymienione przepisy określają tryb postępowania w tym przedmiocie oraz warunki, które muszą być spełnione, aby właściwy sąd mógł rozpoznać sprawę przekazania orzeczenia do wykonania w państwie obcym. Praktyka dowodzi, że najważniejszym z tych warunków jest wyrażenie zgody na przekazanie przez skazanego na karę pozbawienia wolności lub osobę, wobec której orzeczono środek polegający na pozbawieniu wolności (art. 611b § 2 pkt. 2 kpk). Przepisy, o których mowa, a także inne przepisy rozdziału 66 kpk zatytułowanego *Przejęcie i przekazanie orzeczeń do wykonania* dodano do tego kodeksu w 2000 r.⁴. Było to związane z ratyfikowaniem przez Polskę 27 września 1994 r. *Konwencji o przekazywaniu osób skazanych*, sporządzonej w Strasburgu 18 marca 1983 r.

² *Kodeks karny wykonawczy* został uchwalony 6 czerwca 1997 r. (Dz. U. nr 90, poz. 557 ze zm.), wszedł w życie 1 września 1998 r.

³ *Kodeks postępowania karnego* został uchwalony i wszedł w życie w tych samych terminach co kkw.

⁴ Ustawa z 9 września 2000 r. o zmianie ustawy – *Kodeks karny*, ustawy – *Kodeks postępowania karnego*, ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, ustawy o zamówieniach publicznych oraz ustawy – *Prawo bankowe* (Dz. U. nr 93, poz. 1027). Ustawa obowiązuje od 4 lutego 2001 r.

(Dz. U. z 23 maja 1995 r. nr 51, poz. 279, Dz. U. z 2000 r. nr 6, poz. 1 uzup. Dz. U. z 2000 r. nr 43, poz. 490).

W części wstępnej konwencji czytamy, że jest ona adresowana do państw członkowskich Rady Europy i innych państw – sygnatariuszy, a jej celem jest m.in.:

- osiągnięcie większej jedności między państwami członkowskimi Rady Europy,
- dalszy rozwój współpracy międzynarodowej w dziedzinie prawa karnego,
- taka współpraca powinna służyć celom wymiaru sprawiedliwości i resocjalizacji osób skazanych,
- cele te wymagają, aby cudzoziemcy, którzy zostali pozbawieni wolności na skutek popełnienia przez nich przestępstwa, powinni mieć możliwość odbywania kary w ich własnych społeczeństwach, a cel ten można najlepiej osiągnąć przez przekazywanie ich do krajów ojczystych.

Przepis art. 3 konwencji, który określa warunki przekazywania, stanowi m.in., że może ono nastąpić jedynie, gdy:

- a) skazany jest obywatelem państwa wykonania,
- b) orzeczenie jest prawomocne,
- c) w chwili otrzymania wniosku o przekazanie okres kary pozostałej skazanemu do odbycia wynosi co najmniej 6 miesięcy lub jest nieokreślony,
- d) skazany wyraża zgodę na przekazanie lub gdy jedno z państw uzna to za konieczne ze względu na jego wiek lub stan fizyczny i psychiczny; zgodę taką wyraża jego przedstawiciel prawny,
- e) działanie lub zaniechanie, stanowiące podstawę skazania, stanowi przestępstwo w rozumieniu prawa państwa wykonania lub stanowiłoby przestępstwo w przypadku popełnienia na jego terytorium,
- f) państwa skazania i wykonania wyrażają zgodę na przekazanie.

Warto również odnotować inne postanowienia konwencji, a mianowicie:

1. Państwo wykonania powinno zaprzestać wykonywania kary niezwłocznie po zawiadomieniu go przez państwo skazania o wydaniu orzeczenia pozbawiającego karę wykonalności (art. 14);

2. Państwo wykonania informuje państwo skazania o wykonaniu kary:

- a) gdy uzna karę za wykonaną,
- b) gdy skazany zbiegł przed wykonaniem kary w całości,
- c) gdy państwo skazania zażąda specjalnego sprawozdania (art. 15).

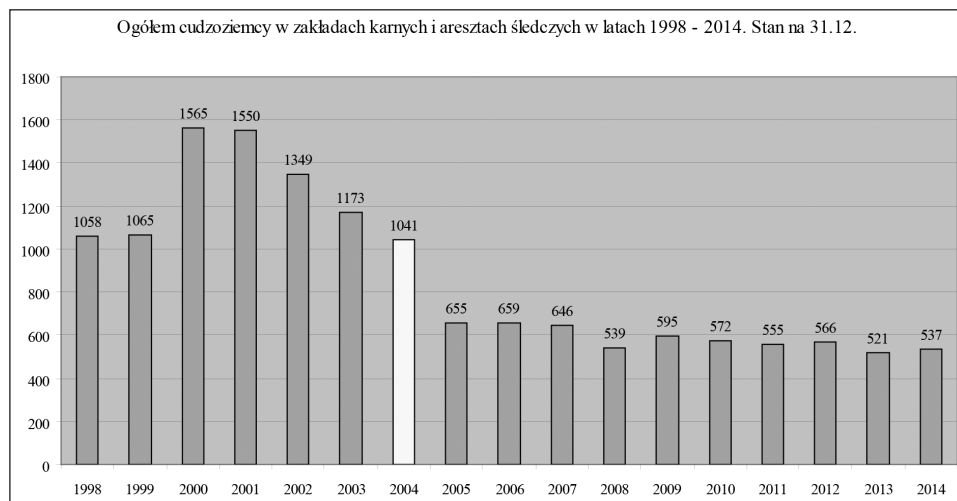
Do państw Unii Europejskiej jest adresowana, przyjęta na mocy Tytułu VI Traktatu o Unii Europejskiej decyzja ramowa Rady 2008/909/WSiSW z 27 listopada 2008 r. w sprawie zasady wzajemnego uznawania do wyroków skazujących na karę pozbawienia wolności lub inny środek polegający na pozbawieniu wolności – w celu wykonania tych wyroków w Unii Europejskiej (Dz.Urz. UE 5.12.2008, L 327/27). Przepis art. 3 decyzji określa jej cel i zakres stosowania. Zgodnie z ust. 1 tego artykułu celem tym jest ułatwienie resocjalizacji osoby skazanej (ust.1) i ma ona zastosowanie w przypadkach, gdy osoba skazana znajduje się w państwie wydającym lub państwie wykonującym (ust. 2). Należy również uwzględnić, że przepis art. 6 ust. 1 decyzji dopuszcza możliwość przekazania wyroku do państwa wykonującego w celach jego uznania i wykonania kary wyłącznie za zgodą osoby skazanej zgodnie z prawem państwa wydającego.

Z punktu widzenia interesów Polski, chociażby ze względu na występujące od kilkunastu lat przeludnienie zakładów karnych⁵ oraz ponoszone wydatki, byłoby bardzo pożądaną, aby odbywający karę pozbawienia wolności cudzoziemcy byli przekazywani do państw, których są obywatelami. Przygotowując to opracowanie mieliśmy ograniczoną możliwość zbadania praktyki stosowanej w tym przedmiocie, przede wszystkim przez ministra sprawiedliwości (art. 610 § 1 i § 2 kpk) i podległe mu służby, w tym Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji oraz Służbę Więzienną. Bez trudu udało się natomiast zebrać dane statystyczne o liczbie cudzoziemców przebywających w aresztach śledczych i zakładach karnych w Polsce w latach 1998-2014, a więc za cały okres obowiązywania kodyfikacji karnej z 1997 r., a tym samym są to dane w pełni reprezentatywne co do liczby cudzoziemców przebywających w aresztach śledczych i zakładach karnych w danym roku według stanu na 31 grudnia. Można wobec tego przyjąć, że faktycznie te liczby są większe.

---

⁵ Por. Na ten temat: A. Nawój-Śleszyński, *Przeludnienie więzień w Polsce – przyczyny, następstwa i możliwości przeciwdziałania*, Łódź 2013, s. 508.

Wykres 1.

Źródło: Informacja statystyczna MS CZSW za lata 1998-2014. Obliczenia własne.

Oceniając dane zawarte w tabeli 1, należy uwzględnić, że: dotyczą one skazanych za przestępstwa, tymczasowo aresztowanych i ukaranych za wykroczenia oraz zauważyć, że ogólna liczba tych osób, począwszy od roku 2005 wyraźnie się zmniejsza, a gdy porównać dane z 2000 r. z danymi z 2014 r. zmniejszyła się trzykrotnie. Ma to z pewnością związek ze stałą tendencją spadkową liczby przestępstw popełnionych w Polsce przez cudzoziemców.

W zależności od kraju pochodzenia sprawcy przestępstwa, dane statystyczne wskazują, że w ostatnich latach najczęściej przestępstw popełniają w Polsce Ukraińcy, Białorusini, Niemcy, Litwini, Rosjanie, Rumuni i Bułgarzy⁶.

Tabela 1. Cudzoziemcy osadzeni w zakładach karnych i aresztach śledczych w Polsce w latach 1989-2014. Stan na 31.12.

Lata	Skazani	Tymczasowo aresztowani	Ukarani	Ogółem
1989	9	17	0	26
1990	6	50	0	56

⁶ Szerzej na ten temat por.: T. Pawlarczyk, *Cudzoziemcy w Polsce – zagrożenia, przestępczość, integracja*, „Przegląd Policyjny” 2014, nr 1, s. 187-193.

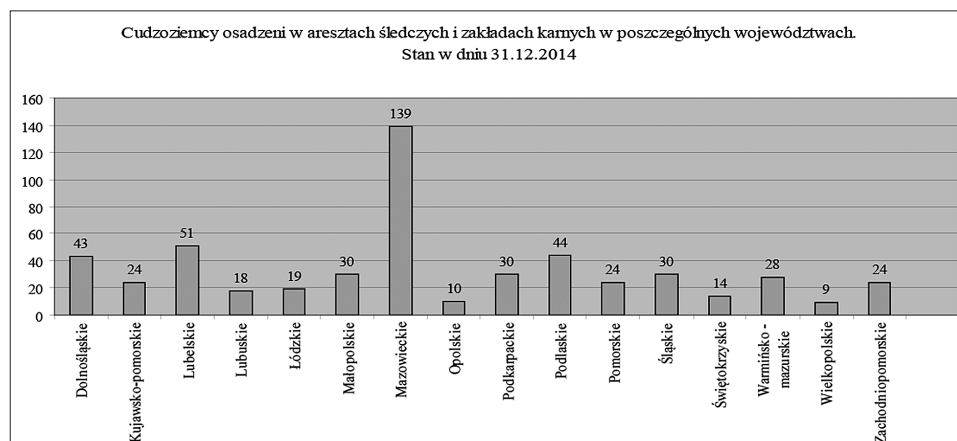
Lata	Skazani	Tymczasowo aresztowani	Ukarani	Ogółem
1991	18	191	0	209
1992	39	697	6	742
1993	113	993	3	1109
1994	255	903	3	1161
1995	447	1043	6	1496
1996	434	871	2	1307
1997	466	785	11	1262
1998	394	660	4	1058
1999	385	680	0	1065
2000	404	1157	4	1565
2001	436	1108	6	1550
2002	458	886	5	1349
2003	436	734	3	1173
2004	395	645	1	1041
2005	316	336	3	655
2006	295	363	1	659
2007	278	368	0	646
2008	284	255	0	539
2009	272	322	1	595
2010	279	290	3	572
2011	276	276	3	555
2012	313	253	0	566
2013	299	220	2	521
2014	303	229	5	537

Źródło: Informacja statystyczna MS CZSW za lata 1998-2014. Obliczenia własne.

Znajduje to oczywiście wyraz w statystyce penitencjarnej. Szczegółowe dane na ten temat przedstawiamy w tabelach 2 i 3 oraz wykresach 1, 2, a najbardziej aktualne z tych danych, według stanu w dniu 30 września 2014 r., w tabeli 3⁷.

⁷ Tabelę tę opracowano na prośbę autorów w Biurze Informacji i Statystyki Centralnego Zarządu Służby Więziennej.

Wykres 2.

Źródło: Centralna Baza Danych Osób Pozbawionych Wolności Noe.NET – stan w dniu 31.12.2014 r. Biuro Informacji i Statystyki CZSW. Opracowanie własne.

Tabela 2. Cudzoziemcy według narodowości przebywający w zakładach karnych i aresztach śledczych w Polsce w latach 1998-2014. Stan na 31.12.

Lp	Obywatelstwo	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009*	2010*	2011	2012	2013	2014
1	Afganistan	3	4	0	23	3	2	6	2	2	3	0	3	0	1	0	1	0
2	Albania	2	0	0	0	1	0	1	1	1	2	0	1	1	1	2	2	1
3	Algieria	5	3	4	2	1	5	5	5	3	7	1	4	2	4	4	2	2
4	Andora	0	0	0	1	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Angolia	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Argentyna	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0
7	Armenia	47	37	75	79	81	84	72	53	38	44	26	32	31	29	26	29	23
8	Austria	0	1	0	1	2	0	0	0	1	1	2	1	0	1	0	0	1
9	Australia	1	0	2	1	0	0	0	0	2	0	0	1	1	0	0	0	0
10	Azerbejdżan	1	7	6	3	4	4	4	3	2	3	2	6	3	2	4	6	1
11	Bahamy	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
12	Bangladesz	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	4	0	0
13	Belgia	3	2	2	2	0	1	3	1	1	0	1	1	1	0	0	2	1
14	Białoruś	179	150	212	233	168	146	99	54	50	38	38	37	28	27	33	30	23
15	Boliwia	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
16	Brazylia	0	0	0	0	0	0	2	2	3	1	1	0	0	0	0	0	0
18	Bułgaria	29	35	75	76	54	38	28	22	24	31	32	52	46	53	56	48	70
19	Burundi	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
20	Chile	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21	Chiny	1	1	3	6	7	11	4	3	6	2	2	1	2	0	1	0	0

Lp	Obywatelstwo	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009*	2010**	2011	2012	2013	2014
22	Chorwacja	0	0	1	1	1	2	2	1	1	2	1	3	2	2	3	1	1
23	Cypr	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0
24	Czechy	8	8	5	7	5	4	5	2	4	7	9	14	8	15	10	14	10
25	Dania	0	0	0	1	2	0	2	1	0	1	2	1	0	0	0	0	0
26	Dominika	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
27	Dominikana	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
28	Egipt	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	0	0	1	0	1	1
29	Ekwador	0	0	0	0	0	3	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30	Estonia	1	2	3	2	1	2	1	3	2	1	1	2	1	1	0	3	3
31	Filipny	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
32	Finlandia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
33	Francja	1	1	3	2	2	4	7	4	3	3	2	3	3	0	0	1	4
34	Gambia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
35	Ghana	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
36	Grecja	1	0	1	1	1	2	1	1	1	2	2	2	4	2	2	1	2
37	Gruzja	11	18	21	20	14	11	9	10	11	11	5	26	13	14	16	18	13
38	Gwinea	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	2
39	Hiszpania	0	0	0	0	0	0	1	1	2	4	2	1	2	2	2	1	0
40	Holandia	4	5	14	10	6	3	3	2	1	7	11	10	6	9	10	10	10
41	Indie	0	3	2	1	20	14	15	8	7	2	0	0	0	0	0	1	3
42	Irak	4	7	4	5	1	1	0	0	3	4	1	1	0	0	0	1	0
43	Iran	0	0	4	3	4	4	2	2	0	0	0	1	1	0	1	0	0
44	Irlandia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
45	Izrael	1	4	3	3	3	4	2	3	3	0	1	3	2	2	2	1	2
46	Japonia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
47	Jemen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1
48	Jordania	2	4	2	2	1	5	3	3	3	1	1	1	1	1	1	1	1
49	Jugosławia	5	8	3	4	6	3	3	4	2	1	0	0	0	0	1	1	0
50	Kamerun	0	0	0	0	2	2	0	0	3	3	0	3	3	4	1	0	1
51	Kanada	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
52	Kazachstan	6	7	11	10	5	8	4	4	6	3	1	3	1	1	1	0	0
53	Kenia	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
54	Kirgistan	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2
55	Kolumbia	2	3	1	1	0	0	0	0	0	2	1	5	6	5	6	6	3
56	Kongo	0	0	2	1	2	1	2	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0
57	Kosowo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2
58	Kuba	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
59	Kuwejt	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
60	Liban	1	0	3	1	0	0	0	2	3	2	3	1	2	1	1	1	1
61	Libia	0	0	2	2	1	1	1	0	0	0	0	0	1	1	2	1	1
62	Liberia	2	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Wykonywanie tymczasowego aresztowania i kary pozbawienia wolności wobec cudzoziemców w Polsce

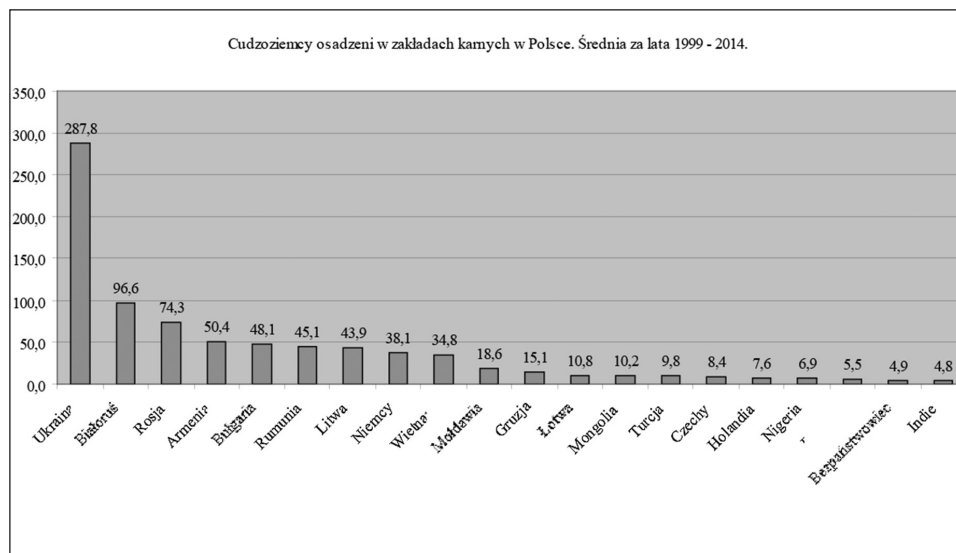
Lp	Obywatelstwo	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009*	2010*	2011	2012	2013	2014
63	Litwa	48	46	79	70	46	37	33	21	35	24	32	35	59	46	46	26	20
64	Łotwa	10	11	8	14	9	7	9	10	9	7	8	7	10	13	9	14	17
65	Macedonia	2	2	2	4	2	4	2	2	3	2	1	2	1	1	1	0	0
66	Malawi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
67	Mali	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
68	Malezja	0	0	0	0	0	0	1	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0
69	Maroko	0	0	7	2	3	2	0	0	1	1	2	3	3	1	0	1	1
70	Meksyk	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
71	Mołdawia	20	27	64	17	17	26	40	25	13	12	9	8	6	3	3	4	4
72	Mongolia	13	11	21	30	20	20	12	8	7	6	6	5	1	1	0	1	1
73	Nambia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
74	Nepal	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
75	Niemcy	45	37	53	64	58	37	42	39	36	28	23	32	31	23	18	18	26
76	Niger	0	1	2	2	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
77	Nigeria	3	5	5	4	5	5	5	5	10	7	8	6	8	5	10	9	11
78	Norwegia	1	0	2	2	2	2	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
79	Nowa Zelandia	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
80	Pakistan	2	2	2	2	8	12	16	8	8	4	3	4	4	4	4	2	3
81	Palestyna	2	1	1	0	0	0	1	0	0	2	0	0	0	0	1	0	2
82	Papua Nowa Gwinea	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0
83	Paragwaj	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0
84	Peru	1	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
85	Polinezja Francuska	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
86	Portoryko	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
87	Portugalia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	0	0	2	0	1
88	Rep. Bośni i Herceg.	2	1	3	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
89	RPA	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0
90	Rosja	98	98	114	101	95	79	69	50	59	55	56	46	51	46	54	54	64
91	Ruanda	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
92	Rumunia	31	41	49	60	44	35	28	21	21	62	44	46	45	44	51	53	46
93	Senegal	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	40
94	Serbia	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	2	2	1	3	3	6	4
95	Sierra Leone	11	6	2	2	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
96	Singapur	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
97	Słowacja	1	0	2	4	3	3	3	0	1	2	2	2	5	6	2	5	7
98	Słowenia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0
99	Somalia	1	4	6	3	1	1	2	2	2	1	1	0	1	1	1	1	1
100	Sri Lanka	2	1	0	0	0	0	1	1	0	8	0	0	1	1	1	0	0

Lp	Obywatelstwo	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009*	2010**	2011	2012	2013	2014
101	Sudan	0	2	0	0	0	0	0	0	2	0	1	0	0	0	0	0	0
102	Syria	1	3	1	3	1	4	5	3	1	1	1	2	1	0	2	1	2
103	Szwajcaria	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0
104	Szwecja	4	1	0	6	2	1	1	2	2	2	4	4	5	1	1	0	0
105	Tadżykistan	2	2	4	1	1	2	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1
106	Tajwan	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
107	Togo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0
108	Tunezja	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	3	3	1	2
109	Tanzania	1	0	0	0	0	0	0	0	0		0	0	0	0	0	0	0
110	Turcja	5	3	6	15	16	19	14	9	8	10	9	7	8	5	9	8	6
111	Turkme- nistan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2
112	Uganda	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
113	Ukraina	397	413	616	590	531	434	390	212	189	166	137	120	68	83	83	88	88
114	USA	2	0	1	2	2	3	4	4	4	3	1	1	3	1	0	0	1
115	Uzbekistan	2	2	3	1	1	3	3	2	1	1	0	1	0	0	0	0	1
116	Wenezuela	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0
117	Węgry	3	2	1	1	1	1	2	1	6	3	2	4	3	3	3	3	1
118	Wielka Brytania	1	0	0	2	1	2	0	1	0	3	3	3	5	5	2	3	3
119	Wietnam	9	15	24	27	54	51	43	21	33	27	20	19	64	66	51	16	17
120	Włochy	4	3	5	2	8	5	5	0	2	4	1	2	3	2	3	6	4
121	Wybrzeże Kości Słoniowej	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
122	Zair	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
123	Zambia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
124	Zimbabwe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
125	Bez- państwowiec	2	2	2	2	6	4	7	5	5	7	7	5	4	3	6	5	8
126	Nieustalone	6	8	7	4	2	3	2	0	0	1	0	0	0	2	1	4	5
	Razem	1058	1065	1565	1550	1349	1173	1041	655	659	646	539	595	572	555	566	521	537

Legenda: * dane na 4.01. ** dane na 30.11.

Źródło: Informacja statystyczna MS CZSW za lata 1998-2014. Obliczenia własne.

Wykres 3.

Źródło: Informacja statystyczna MS CZSW za lata 1998-2014. Obliczenia własne.

W podsumowaniu dotychczasowych rozważań należy podkreślić, że skazani mogą być przekazywani do odbycia kary tylko do tych państw, których są obywatelami, a co do państw UE, jednym z warunków przekazania jest rozmiar kary pozbawienia wolności, którą skazany ma do odbycia w chwili złożenia wniosku o przekazanie (por. cyt. wcześniej przepis art. 3 pkt. c konwencji). Kwestia ta ma jednak znacznie większą wagę w sprawach przekazywania skazanych do państw spoza UE, zwłaszcza Ukrainy, Białorusi, Rosji i Armenii. Obywatele tych państw stanowią bowiem zdecydowanie największą liczbę cudzoziemców odbywających karę pozbawienia wolności w Polsce. Z bliskim pewnością przekonaniem można przyjąć, że skazani z tych państw, chociażby ze słyszenia, znając warunki odbywania kary w ich państwach, nie wyrażą zgody na przekazanie. W tej sytuacji warto rozważyć postulat powrotu do unormowania przewidzianego w kkw z 1969 r.

Przepis art. 16 tego kodeksu stanowił, że wobec skazanego, który nie jest obywatelem RP, i na jej terenie przebywa tylko czasowo, a wymierzona mu za występki kara pozbawienia wolności nie przekracza 3 lat, sąd może, uznając wykonanie tej kary za niecelowe, zamienić ją na grzywnę w wysokości określonej w art. 36 § 2 kk. W takim przypadku wykonanie

kary pozbawienia wolności ustaje z chwilą uiszczenia grzywny⁸. W tym właśnie kierunku, chociaż inną drogą, zdaje się zmierzać ustawa, która ma wejść w życie 1 lipca 2015 r.⁹. Dodane do kk przepisy art. 59a stanowią:

§ 1. Jeżeli przed rozpoczęciem przewodu sądowego w pierwszej instancji sprawca, który nie był uprzednio skazany za przestępstwo umyślne z użyciem przemocy, naprawi szkodę lub zadośćuczyni wyrządzonej krzywdzie, umarza się, na wniosek pokrzywdzonego, postępowanie karne o występki zagrożony karą nieprzekraczającą 3 lat pozbawienia wolności, a także o występki przeciwko mieniu zagrożony karą nieprzekraczającą 5 lat pozbawienia wolności, jak również o występki określony w art. 157 § 1.

§ 2. Jeżeli czyn został popełniony na szkodę więcej niż jednego pokrzywdzonego warunkiem zastosowania § 1 jest naprawienie przez sprawcę szkody oraz zadośćuczynienia za wyrządzoną krzywdę w stosunku do wszystkich pokrzywdzonych.

§ 3. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli zachodzi szczególna okoliczność uzasadniająca, że umorzenie postępowania byłoby sprzeczne z potrzebą realizacji celów kary.

Trudno przewidzieć, w jakim zakresie – konkretnie wobec ilu sprawców ogółem, a w tym wobec ilu cudzoziemców – sądy będą umarzać postępowanie karne na podstawie przepisów art. 59a kk. Można jedynie powiedzieć, że już z treści tych przepisów wynika, że zakres ten będzie ograniczony. Jeżeli dodatkowo uwzględnić dane zawarte w tabeli 3, dotyczące liczby skazanych cudzoziemców przekazywanych do odbycia kary w państwach których są obywatelami, należy dojść do wniosku, że zdecydowana większość cudzoziemców skazanych na karę pozbawienia wolności odbywa i będzie odbywać tę karę w Polsce.

W okresie od 1 stycznia 2013 r. do 30 września 2014 r. przekazano za granicę do dalszego wykonywania kary pozbawienia wolności tylko 8 cudzoziemców, po jednym z Bułgarii, Czech, Hiszpanii, Litwy, Niemiec, Rosji, Rumunii i Szwecji.

---

⁸ Wnikliwy komentarz do tego przepisu por.: S. Paweła, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 1972, s. 82-84 oraz drugie wydanie tego komentarza, Białystok 1993, s. 90-92, a także: *Stosowanie norm polskiego kodeksu karnego wykonawczego wobec cudzoziemców w świetle obowiązujących przepisów i projektowanych zmian kodyfikacyjnych*, [w:] *Przestępczość cudzoziemców. Nowe wyzwania dla teorii i praktyki*. Studia i materiały pod red. E. W. Pływaczewskiego, Szczytno 1995, s. 71-80.

⁹ Chodzi o ustawę z 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – *Kodeks postępowania karnego* oraz niektórych innych ustaw (Dz. U., poz. 1247).

Tabela 3. Cudzoziemcy „przekazani” za granicę w celu dalszego wykonywania kary pozbawienia wolności w okresie od 1.01.2013 r. do 30.09.2014 r.

Razem	Razem	Tymczasowo aresztowani	Skazani
	186	178	8
Albania	1	1	0
Armenia	1	1	0
Belgia	1	1	0
Bezpaństwowiec	1	1	0
Białoruś	9	9	0
Bułgaria	6	5	1
Czechy	3	2	1
Estonia	1	1	0
Finlandia	1	1	0
Gruzja	2	2	0
Hiszpania	1	0	1
Holandia	5	5	0
Indie	2	2	0
Irak	2	2	0
Izrael	1	1	0
Kosowo	1	1	0
Litwa	31	30	1
Łotwa	7	7	0
Mołdawia	3	3	0
Niemcy	12	11	1
Rosja	15	14	1
Rumunia	9	8	1
Serbia	2	2	0
Słowacja	6	6	0
Szwajcaria	1	1	0
Szwecja	2	1	1
Ukraina	10	10	0
Węgry	48	48	0
Wielka Brytania	1	1	0
Włochy	1	1	0

Źródło: Centralna Baza Danych Osób Pozbawionych Wolności Noe. NET, 13.10.2014 r.

Jak zaznaczono na wstępie tego opracowania, kara pozbawienia wolności i tymczasowe aresztowanie są wykonywane na podstawie kkw, a także na podstawie przepisów rozporządzeń, które zgodnie z art. 87 ust. 1 Konstytucji RP są źródłami powszechnie obowiązującego prawa. Rozporządzenia nie mają jednak samodzielnego bytu, gdyż „(...) są wydawane przez organy wskazane w Konstytucji, na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania. Upoważnienie powinno określać organ właściwy do wydania rozporządzenia i zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne dotyczące treści aktu” (art. 92 ust. 1 Konstytucji RP)¹⁰.

Punktem odniesienia dla oceny unormowań dotyczących traktowania cudzoziemców przez przepisy polskiego prawa karnego wykonawczego są zalecenia przyjęte przez Komitet Ministrów w dniu 21 czerwca 1984 r., wydane na podstawie art. 15b Statutu Rady Europy dla państw członkowskich dotyczące więźniów cudzoziemców – Rekomendacja Nr R (84) 12¹¹.

Ogólnie rzecz ujmując, przyjęcie rekomendacji zostało podyktowane potrzebą opracowania określonych standardów postępowania i oddziaływania na więźniów w państwach członkowskich UE. Chodzi zwłaszcza o złagodzenie potencjalnie negatywnych skutków ich izolacji oraz minimalizowanie trudności, z jakimi zetknąć się mogą z uwagi na różnice językowe, kulturowe, religijne oraz odmienne zwyczaje. Należy wziąć pod uwagę, że w postępowaniu z nimi trzeba uwzględnić ich szczególne potrzeby w celu zapewnienia im powrotu do życia w społeczeństwie, a także upewnić się, że są traktowani tak samo jak pozostali więźniowie.

---

¹⁰ Szerzej na ten temat: S. Lelental, *Rozporządzenie jako źródło prawa karnego wykonawczego*, [w:] *Problemy penologii i praw człowieka na początku XXI stulecia. Księga poświęcona pamięci Profesora Zbigniewa Holdy*, pod red. B. Stańdo-Kaweckiej i K. Krajewskiego, Warszawa 2011, s. 421-434.

¹¹ Tekst rekomendacji wraz z załącznikami oraz komentarzem, opracowanym przez G. B. Szczygieł opublikowano w „Przeglądzie Więziennictwa Polskiego” 2011, nr 72-73 (numer specjalny), s. 175-188.

Bibliografia

Literatura:

- Lelental S., *Rozporządzenie jako źródło prawa karnego wykonawczego*, [w:] *Problemy penologii i praw człowieka na początku XXI stulecia. Księga poświęcona pamięci Profesora Zbigniewa Hołdy*, pod red. B. Stańdo-Kaweckiej i K. Krajewskiego, Wolters Kluwer, Warszawa 2011.
- Nawój-Śleszyński A., *Przeludnienie więzień w Polsce – przyczyny, następstwa i możliwości przeciwdziałania*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2013.
- Pawela S., *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 1972, s. 82-84, wyd. II, Białystok 1983.
- Pawela S., *Stosowanie norm polskiego kodeksu karnego wykonawczego wobec cudzoziemców w świetle obowiązujących przepisów i projektowanych zmian kodyfikacyjnych*, [w:] *Przestępczość cudzoziemców. Nowe wyzwania dla teorii i praktyki*. Studia i materiały pod red. E.W. Pływaczewskiego, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji, Szczytno 1995.
- Pawlaczyk T., *Cudzoziemcy w Polsce – zagrożenia, przestępczość, integracja*, „Przegląd Policyjny” 2014, nr 1.
- Rekomendacja Nr R(84)12 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich dotycząca więźniów cudzoziemców*, [w:] *Międzynarodowe standardy wykonywania kar*, pod red. T. Szymanowskiego, „Przegląd Więziennictwa Polskiego” 2011, nr 72-73 (numer specjalny).
- Szczygieł G. B., *Rekomendacja Nr R(84) Komitetu Ministrów dla państw członkowskich dotycząca więźniów cudzoziemców. Komentarz*, [w:] *Międzynarodowe standardy wykonywania kar*, pod red. T. Szymanowskiego, „Przegląd Więziennictwa Polskiego” 2011, nr 72-73 (numer specjalny).

Akty prawne:

- Kodeks karny wykonawczy* z 6 czerwca 1997 r. (Dz. U. nr 90, poz. 557 ze zm.) wszedł w życie 1 września 1998 r.
- Kodeks postępowania karnego* z 6 czerwca 1997 r. (Dz. U. nr 90, poz. 558 ze zm.) wszedł w życie 1 września 1998 r.
- Ustawa z 9 września 2000 r. o zmianie ustawy – *Kodeks karny*, ustawy – *Kodeks postępowania karnego*, ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, ustawy o zamówieniach publicznych oraz ustawy – *Prawo bankowe* (Dz. U. nr 93, poz. 1027).
- Ustawa z 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – *Kodeks postępowania karnego* oraz niektórych innych ustaw (Dz. U., poz. 1247).

